

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 17. junija 2021 - Leto XXXI, št. 24

»NOCOJ SO DOPUŠČENE SENJE, ZRANJE JE NAUVI DEN«

*Pomen monoštrske gimnazije za Slovence
stran 3*

*Moji spomini na začetek samostojnosti Slovenije
stran 3*

*Vejn zato, ka si človek bola čas da
stran 8*

Marjan Šiftar - spomini na slovensko osamosvojitve

»NOCOJ SO DOPUŠČENE SENJE, ZRANJE JE NAUVI DEN«

Marjana Šiftara, pravnik in politika, smo v naši novinarji predstavili že pred dvema letoma, gda se je slavila 100-letnica priključitve Prekmurja matičnomi narodi. Te sva gučala tudi o njegovih držini, sploj pa o tom, kak je v Petajncaj biu napravljeni Vrt spominov in tovarištva, gračenek, steri je grato po tistom, ka sta Marjanoviva strica, Franc in Jože, nej prišla nazaj iz drüge svetovne bojne. »V njüni spomin je moja stara mati prva dala posaditi dve vrbi žalujki (szomorífűz), te pa se je sredi 50-ti lejt preminaučoga stoletja njeni tretji sin Vanek, se pravi moj oča, odlaučo, ka začne zasajati nauva drevja. In tak zdaj na dve hektaraj zemle že trno dosta spominskih drevj raste, največ iz dosta krajov, v sterih so nedužni lidge merali,« je raztolmačo Marjan Šiftar in spaumno, ka v tom gračenki med okauli 500 drevami raste tudi rast, steroga so daubili kak dar od Porabski Slovencov.

Znamo, ka letos Slovenija slavi 30 lejt svoje samostojnosti (önállóság). Marjan Šiftar je biu duga lejta fontoški tau visike slovenske politike, vej pa je biu od 1990. do 2002. leta šef kabineta predsednika rosaga Milana Kučana. Zatau je ob toj priliki spregučo o tom, kakši so njegvi spomini na leto 1991: »Spomini so ške fejt fejt živi, tudi pozitivni in do takši tudi ostali, čiglij se je v tej 30. lejtaj zgaudilo tudi dosta takšoga, ka je nej bilau fajn. Mogauče smo bili te preveč optimistični, preveč velki idealisti in smo vörvali v sveklo prišestnost, pa smo spreglednoli kakše, kak pravijo na mordji, čeri. Če bi vseeno potegno eno črto, leko poven, ka smo leko fejt zadovoljni, ka smo leta 1991 uspeli končati eno željo, eno

hotenje, ka napravimo svoj rosag.«

Na pauti k slovenski osamosvojitvi je biu fontoški plebiscit, steri je biu 23. decembra 1990, vörzaglašeni pa je biu 26. decembra, zatau je na té den v Sloveniji svetek, steri se gnesden zove den samostojnosti in enotnosti. Plebiscit je meu velko, 93,2-procentno udeležbo. Med 1.289.369 udeleženci je bilau 95 procentov takših, steri so na listki zaočkrožili, ka podperajo tau, ka Slovenija grata samostojni in neodvisni rosag: »Osamosvojitve in vse, ka je bilau pred njauv, pa te formalna razglasitev samostojnosti, vse tau je biu rezultat velkoga skupnoga dela, predvsem pa izjemne enotnosti in zavüpanja lidi, ka se dela neka dobrog, neka pozitivnoga. Fontoški tau sta odšpilala slovenska policija in teritorialna obramba (területvédelem), dosta posameznikov in organizacije, steri saudi jo v civilno družbo, pa tudi mediji, na čeli z RTV Slovenijo. Pauleg toga pa ne smemo pozabiti na tau, ka je bila velka enotnost - ob vsej razlikaj, ka so bile - v slovenskom političnom vrej.«

26. junija 1991, gda je bila na Trgi republike v Ljubljani svetašnja razglasitev slovenske neodvisnosti, je na konci svojoga guča Milan Kučan povedo

stavek »Nocoj so dopuščene senje, zranje je nauvi den«. Že den sledkar se je začnila bojna za Slovenijo: »Ne smejmo pozabiti, ka nas je v tistom cajti dosta rosagov, med njimi tudi Evropska unija in Združene države Amerike, nej podperalo ali če povem ovak, probali so nas nagučati, ka naj toga ne napravimo, vej pa so nej steli, ka bi Jugoslavija razpadnola. Na sprtoletje je probala tudi jugoslavanska vlast vplivati na Slovenijo, ka bi se plebiscitarna odločitev nej uresničila. In tak znamo, ka so fligari jugoslovanske sodacije preletavali Ljubljano tudi te, gda je bila proslava. Pauleg toga smo znali, ka se sodaki iz Rovaške bližajo Sloveniji, tak ka smo čakali, ka do s silo probali prepřeči-

Marjan Šiftar in Milan Kučan sta ške gnesden pajdaša. Na kejpi na sredini med njim stoji novinar in urednik Marjan Dora (Kejpi: osebni arhiv Marjana Šiftara)

ti Sloveniji, ka bi formalno začnila titi po svoji pauti. Ka pa se tiče rejči, stere je te povedo Milan Kučan, morem povedati, ka je té stavek (mondat) predsednik cuj dau malo pred tistim, ka se je začnila proslava. Ta napoved, ka de zranje nauvi den, pa se da raztolmačiti na različne načine, kak napoved, ka de se nam neka nej fajnoga začnilo goditi ali pa ovak, tau ka z razglasivijo začinjamo nauvo poglavje svojoga žitka in nauvoga slovenskoga rosaga.«

V cajti bojne za Slovenijo, pravi Marjan Šiftar, sta bila z Mi-

lanom Kučanom več vküper kak pa vsakši s svojo držino. In zanimivo je, ka sta se v tom cajti med sebov pogučavala

Mejsca apriliša 1991 so se na Brdi pri Kranji srečali predsedniki jugoslovanskih republik. Milan Kučan se pogučavle s predsednikom predsedstva Bosne in Hercegovine Alijo Izetbegovićom. Zada levo stoji Marjan Šiftar (Kejpi: Tone Stojko)

samo v prekmurškom geziki: »Neglede na tau, ka so bile pisarne in drüga mesta, gé smo se držali, vse preglednje-

na, aj naj nam nej bi niške prisluškoval, sva se müva odlaučila, ka se pogučavle va v prekmurščini. Tak sva si brodila, ka če vseeno što prisluškuje, de nüco neka cajta, ka najde nekoga, ka de znau té rejči dojobrnauti na slovenski knjižni gezik ali pa na srborovaški in tudi angleški gezik. Gda de se tau zgaudilo, pa nede več aktualno tisto, ka se müva zgučavle va.«

Po deseti dnevaj se je bojna za Slovenijo končala. Na rovaškon otoki Brioni se je 7. julija slovenski politični vrej cejli den pogučavo z jugoslovansko

vlastjo in z delegacijo Evropske unije, na čeli s predsednikom Evropskega sveta Hansom van den Broekom, steri je ob

konci dneva Slovencom (v delegaciji so bili Milan Kučan, France Bučar, Lojze Peterle in Dimitrij Rupel, cuj pa je prišo ške Janez Drnovšek) pravo, ka »take it or live it«, tau pomeni, vzemite ali püstite. In oni so vzeli oziroma so se strinjali z Brionsko deklaracijo, s sterov so za tri mesece zamrznili osamosvojitvene aktivnosti. »Pri tom dokumenti je bilau za nas najbolje fontoško tau, ka je bila Slovenija prvo paut priznana kak mednarodni subjekt,« je ške povedo Marjan Šiftar in spaumno na še eno fontoško stvar, in sicer, ka je mejla Slovenija že na sprtoletje podporo enih rosagov, sploj tistih, v sterih je meu Milan Kučan dobre pajdaše. Med temi sta bila tudi, zdaj že oba pokojniva, vogrski predsednik Árpád Göncz in češki predsednik Vaclav Havel: »Slovenija je te probala ponücati vse možne kanale in vse prilike, ka bi politikom in diplomatom v Evropi in po sveti raztolmačila, zakoj se je odlaučila, ka de na samostojno paut. Havel je biu sploj tisti, steri je drüгим predsednikom po Evropi tolmačo, kakša je slovenska zgodba. Glede na njegvo avtoriteto in ugled je biu njegov vpliv trnok velki.«

Silva Eöry

Moji spomini na začetek samostojnosti Slovenije

Ljubljana. Vročina na začetku poletja. Svetovni slovenski kongres. Junij 1991. Na kongresu sem bila de-

Vzdušje je bilo prijetno. Zelo malo znancev, a smo se vsi pogovarjali, kot da bi se poznali že sto let. Slovenci iz

postaji so rekli, da avtobusi ne vozijo do Murske Sobotne, ker tam potekajo boji. Kaj bo zdaj! Moram na vlak, ki vozi v Budimpešto prek Zagreba. Zgodaj zjutraj je krenil vlak s postaje v Ljubljani. Vlak vozi počasi. Vsepovsod vojaki, tanki, vojaški tovornjaki. Bog ne daj velike vojne, smo rekli potniki. Končno smo proti poldnevu prispeli v Zagreb. Tam smo morali stopiti z vlaka in čakati na postaji. V Zagrebu je bilo enako nape-to razpoloženje kot v Ljubljani. Čez nekaj časa smo sedli na drugi vlak in krenili proti Budimpešti. Bali smo se. Pomirili smo se, ko smo prestopili madžarsko državno mejo. V nedeljo popoldne smo prispeli v Budimpešto, na Vzhodno postajo. S taksijem sem se odpeljala domov. Mamo je zelo skrbelo, kaj je z mano, saj so poročila po radiu govorila o vojni v Sloveniji. Doma sva se objeli. Poslušali sva radio, brali časopise, a kljub temu sem bila zelo vznemirjena, kaj je v Sloveniji. V največjem madžarskem dnevniku Népszabadság so novinarji pisali, da govorijo vsi slovenski vojaki tuje jezike. Z njimi se je mogoče pogovarjati nemško, angleško in francosko. Seveda, saj je veliko študentov stopilo v vojsko (teritorialno obrambo), da obranijo Slovenijo, sem si mislila. Kakšno domoljubje! Bila sem ponosna na matično domovino!

Vsi vemo, da se je ta vojna, bi lahko rekli, srečno končala. Jugoslavija je razpadla. Slovenija je razglasila samostojnost. Za nas, Porabske Slovence, je samostojna Slovenija »odrešitelj«. Bog ve, kaj bi bilo že z nami, Porabskimi Slovenci, posebno s tistimi, ki živimo v diaspori na Madžarskem, če ne bi bilo samostojne Slovenije. Leta 1990 smo v Budimpeš-

Kanade, ZDA, Argentine in Avstralije. Neko tiho veselje je bilo v nas, neko skrito upanje. Nismo mislili na to, da bomo proti koncu tedna bežali iz Ljubljane. Kot Porabska Slovenka sem bila ponosna, da sem na tako veliki prireditvi. Sredi tedna je bilo v zraku nekaj zlovesčega. Zjutraj se prebudim in gledam skozi okno in na strehi hiše na drugi strani ulice vidim vojake s puškami. Kaj je zdaj to? Napotim se na kongres. Gostje in delegati so živčni. Med delegati se je razširil glas, da bo Slovenija razglasila samostojnost, saj je decembrski referendum vlado pooblastil, da se republika loči od Jugoslavije.

Naslednji dan je konec kongresa. Delegati iz Italije in Avstrije so vsi zbežali domov. Ostali smo tisti, ki smo prišli od daleč. Navzoči so rekli: začela se je vojna. Tisti, ki smo ostali, smo hodili na tiskovne konference. V petek in soboto so me prijatelji in znanci opozorili, naj odpotujem, ker se je res začela vojna. Bog ve, kaj bo!

Bilo je tako, da bom na koncu kongresa potovala z avtobusom v Mursko Sobotno, tja pa pridejo po mene »naši« iz Monoštra. Na avtobusni

Irena Pavlič, takratna predsednica Slovenskega društva v Budimpešti, je dobila odlikovanje Za častno delovanje od predsednika Boruta Pahorja 30. oktobra leta 2012.

legat Zveze Slovencev na Madžarskem. Delegati z vsega sveta smo se zbirali že v soboto in v nedeljo. Udeležili smo se sprejemov pri predsedniku države in v mestni hiši ter svete maše za Slovenijo v frančiškanski cerkvi pri Tromostovju.

Tu se nekaj pripravljaj! Gremo na sprejem v mestno hišo. V Ljubljano so prišli tudi »naši« iz Porabja, predstavniki Zveze Slovencev na Madžarskem.

Nad nami helikopterji. Kaj je to? Jugoslovanski generali nas gledajo. Gledajo, kaj počnejo Ljubljanci, je nekdo rekel. Strašijo nas! Veliko ljudi je na cesti, na trgu. Veselijo se!

Bivala sem v hotelu Slon. Naslednji dan, v ponedeljek, je začel delo Svetovni slovenski kongres. Najprej so nas pozdravili voditelji države. Sedela sem v predsedstvu. Delegati so predstavili svoje organizacije, jaz sem predstavila Porabske Slovence in mlado Zvezo Slovencev na Madžarskem. Takrat sem bila sekretarka Zveze Slovencev v Budimpešti, bila sem predstavnica naše narodnosti.

Dvorana v Cankarjevem domu je bila polna. Sedela sem nasproti navzočim.

Pomen monoštrske gimnazije za Slovence

Na povabilo generalne konzulke *Metke Lajnsček* je 7. junija na Generalnem konzulatu RS v Monoštru publikacijo z naslovom »Gimnazija v Monoštru in njen pomen za Slovence v Slovenski krajini« predstavila avtorica *dr. Klaudija Sedar*. Sodelavka Domoznanskega oddelka Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota je v svoji predstavitvi podčrtala pomen prve posvetne gimnazije v Železni županiji za šolajočo slovensko mladino med Muro in Rabo, z ugotovitvijo, da je ustanovo od samih začetkov do leta 1948 obiskovalo kar tristo dijakov s slovensko materinščino. O svojih izkušnjah z raziskovalnim delom je spregovoril tudi profesor slovenščine na gimnaziji Norbert Gerencsér, ki je avtorici pomagal razvozlati vsebino madžarskih dokumentov. Dogodek je bil dvojezičen, med drugimi so se ga udeležile predstojnice knjižničnih ustanov z obeh strani meje in sedanja ravnateljica Gimnazije Mihály Vörösmartyja *Éva Balogh*. (Več o publikaciji ste lahko prebrali v naši letošnji 15. številki.)

-dm-

ti živeči Porabski Slovenci ustanovili prvo slovensko samostojno organizacijo, in sicer Slovensko društvo v Budimpešti.

Kaj nam je prinesla samostojna Slovenija? Veliko! Ko so v minulih desetletjih naši ljudje prišli v Budimpešto iz Porabja ali – sredi minulega stoletja – iz taborišč v Hortobágyu, od koder se niso smeli vrniti domov v rodni kraj, niso vedeli, kaj je Slovenija, deželo na drugi strani bodeče žice in minskega polja pa so imenovali »Slasko«. Zdaj, ko smo organizirani in smo s pomočjo slovenske države že velikokrat bili v

Sloveniji na spoznavanju matične domovine od Murske Sobotne do Kopra in Svete Gore, od Novega mesta do Vrbe, pa tudi v Avstriji na Koroškem in Štajerskem, smo prišli do tega, da se zavedamo, da imamo, pa čeprav nas je malo, tudi mi svojo matično domovino, in to je SLOVENIJA.

(Slika na prvi strani: Ob državnem srečanju, ki je leta 2012 bilo v Andovcih, smo naslednji dan obiskali Goričko. V Kuzmi smo bili pri slovenski sv. maši. Na sliki po maši z domačini.)

Irena Pavlič

PREKMURJE

IronCurtainCycling

Zavolo toga, ka je furt menje okuženih z nauvim koronavirusom, se ukrepi pomalek sproščajo, tak ka lidge leko dejo tudi v gledališče ali kino. Samo zagnauk tak gé, ka v zidino, pauleg toga ka morejo nositi maske, leko dejo samo tisti, steri so PCT, se pravi ka so preboleli beteg covid-19, so bili cepljeni ali pa se redno testerajo. Zavolo toga se dosta reči in prireditev godi zvüna. V Murski Soboti je prvo paut v etom leti zaživela Sočna vilica, gastronomska prireditev, na steroy si lidge leko küpijo gesti pa piti in se družijo, pod Lipo pa so pripravili tradicionalno Langašiado, samo ka je bila malo načiša, kak so jo lidge včeni, vej pa so ponüjali »langaš za domau«, tak ka je vekšoga družjenja nej bilau.

V Čentibi pri Lendavi so slavnostno gorodprli štiri male počitniške rame. Tau so napravili v okviru čezmejnoga projekta IronCurtainCycling, steri je biu sofinancirani v okviru Programa sodelovanja Interreg V-A Slovenija-Madžarska, in tau v sküpnü vrednosti malo menje kak 2,3 milijona evrov. Štirje mali rami (v vsakšom leko prespijo po štirge lidge) so namenjeni turistom, spoj tistim, steri pridejo zavolo toga, ka do se okauli vozili s piciklini. Pauleg sküpnü turistične ponudbe so na obej stranej granice vzpostavili več kolesarskih centrov, kolesarska počivališča in izposojevalnice, polnilnice e-piciklinov in prenočišča za picikliste, pa ške označili spominske kraje, steri simbolizirajo železno zaveso. Fontoški tau projekta je tudi označitev slovensko-madžarskoga odseka mednarodne kolesarske poti EuroVelo13, pauleg toga pa ške nauva, malo menje kak dva kilometra duga, piciklistična povezava med rosagoma.

Silva Eöry

Pisali smo pred 30. lejti (10.)

Dve tri minute pred dvanajsto je naslov članka, steroga najdete na prvi strani 10. številke novin Porabje (20. junij 1991). Marijana Sukič je pisala o tom, kak je na prvo junijsko nedelo v Števanovcaj Slovenski klub organizero celodnevni program, v okviru steroga je Karel Krajcar predstavo zbirko Slovenske pravljice iz Porabja: »Od zapisovalca pravljic smo zvedeli, da se je ideja, da bi ohranil ustno izročilo v Porabju, rodila takrat, ko je bil mlad študent v Budimpešti. »Ko sem prišel domov v Števanovce na šolo, sem se z magnetofonom napolil k starim ljudem, ki so mi znali veliko »parpovejdati«. Prva zbirka porabskih pravljic je izšla v narečju leta 1984. »Ko je Demokratična zveza južnih Slovanov pred leti izdala izbor slovenskih pravljic iz Porabja, je knjiga pritegnila pozornost. Sklenil sem, da bom poskusil te pravljice, ki so zapisane v lepem porabskem govoru, predstaviti v knjižno slovenščino,« je povedal Jože Ternar, ki je tudi poskrbel za prevod. »Karel Krajcar je opravil dragoceno delo. Tako rekoč dve tri minute pred dvanajsto je zbral te bisere ljudskega pripovedništva, kajti njegovi pripovedovalci so žal že pokojni.« Dvojezična zbirka je skupna izdaja Pomurske založbe in prejšnje Demokratične zveze. S tem, da so pravljice objavljene dvojezično, so dostopne številnim bralcem v Sloveniji in na Madžarskem. Avtorja sta omenila tudi to, da sta knjigo namenila predvsem šolarjem v upanju, da jih bo svet pravljic iz njihovih krajev zanimal, da bodo pravljice prebivali v knjižni slovenščini in se jo bodo tako lažje učili. Da otroci radi segajo po pravljicah, so dokazali s svojim nastopom, ki so ga sestavili iz pravljic, ljudskih

balad in pesmi. Otroška folklorna skupina iz Beltinec se je predstavila z otroškimi igrkami. Domače pevke so navdušile publiko s porabskimi ljudskimi pesmimi. Ta skupina je začela vaditi pred kratkim. Upajmo, da jih bo uspeh prvega nastopa navdušil in da bodo stalno delovali,« je zapisala glavna urednica Porabja.

Na drugi strani je biu objavljeni intervju Ernesta Ružiča s predsednikom predsedstva Slovenije Milanom Kučanom. Sogovornik je prva kome-

našim veleposlanikom v Budimpešti, govoril sem tudi z generalnim konzulom v Zagrebu in moj sklep je, da bo po osamosvojitvi Slovenije zadeva rešena razmeroma hitro. Tudi zato, ker ta del za Slovenijo ne bo neki kotiček države, ki je pozabljen od boga in oblasti, ampak je to del naše meje, kjer na obeh straneh živijo naši ljudje,« je povedo Milan Kučan in ške raztolmačo, ka naj bi osamosvojitve Slovenije prinesla rojakom, steri živijo v zamejstvi: »Predusem to, da bodo imeli

bautošice smo zvedli, ka so gnauk sprobali, da bi sakši den frišek krü meli. Tie njün je pa dosta krüja ostalo, ka so tisti, steri sa dalač držüjo, nej prišli sakši den v bautu. Po enom mejseci so prej lidjë sami prosili, aj bau fse po staron. Dej je istina? Žüpan mora vedati! „S tejn krüjon je tak bilau, da smo mi djilejš (sestaneč) držali za cejlo ves, so bili takši, ka so prosili, aj sakši den krü bau. Mi smo tie tanapravili (uredili). Dja sa ojdo f pekarno pa k ÁFESZ-a. F kratkon cajti smo tanapravili, ka so sikši den vozili krü. Lüstfo sa je tü tak fcüj zelo (navadilo), ka sakši drugi den so šagau meli po krü titi. Samo en mejsac so sakši den vozili krü, kiflina pa žemlé. Pa nej so parpielali zazranka, samo v adanajsto pa dvanajsto vöra. Tie pa že bautošica nej mogla zdati (prodati). Zavolo tauka, ka so tjasnau (pozno) vozili, so si šaulardja tö nej mogli za djüžino tjujüti. Mi smo tie prosili pekarno pa ÁFESZ, aj žemlé pa kiflina sakši den vozijo, če krü rejsan nej. Prajli so mi, ka do samo tak sakši den vozili, če mi tö fcüj plačamo. Dja sa pa tak pravo, Sto asek (dobiček) gora zema, tisti aj parpiela f pravon cajti. Tau sa njün tö pravo, ka če oni neščejo, tie mi privatno pekarno ziččemo. Zdaj pa znauwa začnejo voziti kiflina pa žemle sikši den. Krü pa sikši drugi den. „Sto ma istino? Sakši! Tisti tö, steri bi sakši den radi frišek krü djeli, tisti tö, steri pravijo, ka raj aj majo sakši drugi den zazrankoma rano krü, kak ka bi ga trbelo do podneva čakati. Enoj stvari sa pa liko veselijo. Žemlé svoje fsakdanešnje pa rejsan dobijo sakši den.«

Vküppobrala: Silva Eöry

tero tau, ka se je ške furt nej goroudpro mejni prehod pri Gorenjom Seniki. »Midva sva se takrat, ko sem bil v Budimpešti in tudi v Porabju, dogovorila, da ob obisku v Jugoslaviji gospod Árpád Göncz obišče Slovenijo in da bi ali ob prihodu v Jugoslavijo ali ob koncu obiska šla prek tega prehoda, kar bi pomenilo, da bi bil odprt. Medtem so se zgodile nekatere stvari, ki po moji sodbi po nepotrebem odlagajo odprtje prehoda. Gospoda Göncza v Jugoslavijo še ni bilo, prišlo je do uvoza orožja iz Madžarske na Hrvaško, pa se je diplomacija veliko zapletala okoli tega. Zdaj so seveda v ospredju slovenske osamosvojitvene težnje, in to je v diplomaciji, kjer je znano, da mlini meljejo počasi, dodaten razlog, da se stvari urejajo zelo previdno. Nekajkrat sem govoril z madžarskim veleposlanikom in

tudi vnaprej v Sloveniji državo matičnega naroda, ki bo demokratično urejena in bo zato lahko z uveljavljanjem demokratičnih načel, ki veljajo v vseh evropskih državah, in razmerju med njimi postavila tudi vprašanje enakopravnosti slovenskih manjšin. Upam, da slovenska samostojnost zlasti Porabskim Slovincem ne bo pomenila ničesar, česar doslej niso upravičeno pričakovali, da je dolžna in da to zanje mora storiti država matičnega naroda.« Pod naslovom Krüja našoga fsakdanešnjoga pa so bralci leko šteli o tom, ka so se lidge iz Števanovec taužili, ka v vesi samo vsakši drugi den majo frišek krüj: »Da bi zvedli, ka je istina kaulak tauka, smo malo spitavali lüstfo. „Ja, samo sakši drugi den parpielajo krü. F torak, četrtak pa soboto,“ je nan povedala Erzika Nemet. Od

»NE POZNATE ME?«

Djenau pred stau lejtami, *na vüzenek leta 1921*, je slejden vogrski krau *Karel IV. Habsburški* na skrúma nazajprišo

Blajženi Karel IV. je biu slejden vladar z dinastije Habsburgov - mrau in pokopani je na portugalskom otoki Madeiri

v rosag in probo nagučati regenta (kormányzó) *Miklósa Horthyna*, aj ma nazajdá vodenje rosaga. S toga, ka se je v tisti par dnevaj godilo, bi leko napravili eden pravi akcijski film.

Karel je tistoga ipa s svojov družinov živo v ednoj vili pauleg jezera v švajcarskom Genfi, vej je pa mogo po prvoy svetovnoj bojni dojpovödati s svojji kraleski pravic. Doj so ma zapovödali, ka bi se spravlo s politikov, donk se pa je eden sprtoletni den leta 1921 z motorom in cugom odpelo s Švajca v Avstrijo - eške tihotapci (csempészek) so ma prej tö pomagali pri tejm. Vogrsko grajnco je prejkstaupo v prausnom gvanti, z namalanimi badjüsi in s foliškim pasošom na ime Rodrigo Sanchez. Skoro pa je že v Avstriji dojbukno, vej ga je pa či verta, pri šterom je güžino djo, spoznala in skričala: *»Jesus Maria, der König!«*

Na veuko soboto je püšpek *grof János Mikes* v svojoj sombotelskoj palači z en par lidami vrnau svojo postno večerdjo djo, gda se je pred zidinov stavo eden avto. Z njega sta vöstupila dva moška in poslala po püšpeka. Gda je nadpastér dojprišo, je visikoga, mladoga gospauda nej spozno. *»Ne pozna-*

te me?« je pito Karel, püšpek pa je po glasi včasik gorprišo, što stogi pred njim. Pripravili so večerdjo, med šterov je nekdešnji krau vse tapravo.

Tisti večer je biu ministrski predsednik *grof Pál Teleki* s svojov družinov vrnau v dvorci v Ivánci. Včasik so poslali po njega, avto je v malo železnožupanijsko vesnico prišo v drugoj vöri vnoči. Teleki in njegvi gostitel *grof Antal Sigray* sta cejli den gezdila in že davnik spala. Donk pa sta včasik v avto sela in se do štrte vöre zrankoma pripelala v Somboteu.

Krau je želo nagučati navzauče šokérane političare, ka ma more prej regent Horthy včasik nazajdati vlast v rosagi. Pravo je, ka v vinešnoj politiki s toga nede nevole, vej so pa Francuzi na njegovj strani. Mikes in Teleki sta dala valas, ka je nej prvi čas za tau, vej pa leko njegva akcija pripela do bojne na Vogrskom, depa Romanarge pa Čehi tö leko pá v rosag vdarijo. Na konci so se zgučali, ka se ministrski predsednik napauti v Budimpešto, ka bi regenti Horthyni naznalo prihod krala. Karel pa prej samo edno vöro kisnej štarta, ka bi v glavnom varaši že znali, ka je znauvič na Vogrskom. János Mikes je biu moderen püšpek, v Železnoj županiji je un oprvim avtomobil emo, biu je prvi nadpastér, šteri je s fliгарom odleto k papeži v Romo. Na vüzenek leta 1921 je tö emo eden pripravljen mašin, krala v sodačkom gvanti je prauti glavnom noma varaši naglo pelo kisnejši eričen poznavalec Afrike *László Almásy*.

Ministrskoga predsednika Telekina so vozili s slabšim avtonom in je njegovj šofer nej pozno kračišo paut prauti Pešti, zatok je zamüdo in je krau že pred njim pri regenti biu. Več kak dvejvörno pogučavanje med Karelom in Horthynom in vsi dokumenti ovak tomačijo. Edni pravijo, ka je biu prej regent gizdavi in je njau krala v ednoj mrzloj sobi čakati. Drugi

trdijo, ka je Horthy samo želo obraniti rosag od »kamikaze« akcije Karela.

Kak koli je že bilau, je krau nej dosegno, ka je sto. Nej je pa pravično, ka zovémo té poskus »puč«: če rejsan je Karel na skrúma prišo v rosag, je biu

Karela IV. so za vogrskoga krala kronali 30. decembra 1916 v Budimpešti - po Trianoni in revolucijaj se je dvakrat zaman probo povrnauti na tronuš

zakoniti vladar Vogrske in je nej s sodačijov prišo. Gda se je tistoga vüzma s Pešta povrno v Somboteu k püšpeki Mikesi, je že tri dni nej spau in je daubo visiko vročino. Pozvali so padara, šteri je pri njem najšo plüčnico in naprejpiso, ka more v posteli počivati. (Karel je proso komornika *Józsefa Molnára*, aj ma dojbrije tridnevno keco - kisnej ma je s Švajca poslo edno zlato vöro s svojim monogramom.)

Gda je krali baukše gratalo, so ma služili sveto mešo in se je prečisto. Te se je že vözvedelo, ka se v Somboteli zdržava, varaški hotel se je napuno z najgir političarimi, diplomatami in tihinskimi novinarimi. Na dvoriški püšpekove palače je vaftivalo sedemnajset sodakov, samo s takšov pravico pa se je leko nutstapilo v zidino, štero je vödau glaven policijski predjen. Krau je gorprijo ministre, šteri so bili v Somboteli, de so pa en par novinarov tö nutspistili.

Odlaučili so se, ka Karel 5. aprila odide z rosaga. Tisti den v frtau edenajstoj je po njega prišo avto, šteri ga je odpelo na pannauf. Njegovj posaben cug je v pau dvanajstoj pripatalejsko v

Kermedin, gde je krala vküper z domanjim lüstvom pozdravo padar *László Batthyány-Strattmann*. Cug se je stavo v Monoštri tö, gde je Karel držo guč pred svojimi lidami, te pa en malo po štrtoj vöri zapüsto rosag.

Krau se je sto držati svoje pri-sege na Sveto krono, zatok je sebé po Trianoni tö za zakonitoga vladara Vogrske emo. Kak pravijo: s škonika leko pek, s sodaka majster, s küjara šofer grata - depa ka aj dela eden krau, šteri več ne more biti krau? Sploj pa če je s takše držine, štera je vsefelé rosagom v Evropi vladala sedemstau lejt? Gda se je Karel odlaučo za svojo »vüzemsko akcijo«, je za sebov njau trnok harmonično življenje v švajcarskom Genfi. Biu je zavolé batriven, ka vöstauipi z zlate klonje.

Karel IV. je oktaubra 1921 znauvič probo nazajpiti na madžarski tronuš. Tau se ma je pá nej prišikalo, zatok so ga vözagnali na portugalski otok Madeiro. Tam je mrau leta 1922, vmorila ga je španjolska gripa v 35. leti starosti. (Njegva žena *Zita* je té svejt zapüstila leta 1989, gda je bila stara 96 lejt.) »Svoj žitek ponüdim za odküpitev svojoga lüstva,« so bile slejdne rejči slejdnjoga vogrskoga krala. Njegovj credo bi biu vrejden lepši cajtov, kak liki je bilau kmično 20. stoletje.

-dm-
foto: Wikipedija

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Vaški turizem

Vsigdar več lüstva se tak odlauči, najbola zavolo virusa, ka doma v rosagi dejo na počitnice. Od leta do leta je več med njimi, steri si vaški turizem vöodaberejo. Tej so zvekušoga varašanci, steri v bloki, v velkom prometi, brez obrazov živejo, steri tak mimo dejo eden drugoga, ka ranč ne poglednejo eden na drugoga. Tej fejst znajo ceniti mir, tijočo, vaško življenje, ljudske jedi pa tau, ka se v vesi vsikši sikkšoma poklauni, gda se srečajo na pauti, depa cenijo dober luft pa lejpo naravo tö. Tau gvüšno, ka vaški turizem je za tau najbaukši, ka človek spozna krajino pa kulturo. Vse tau, ka vaški turizem da lidam, pozitivno vpliva kak na tejlo tak na düšo. Vaški turizem združuje prenočišče, prehrano pa programe. Že zdaj se vidi, ka od konca junija do konca avgusta sploj dosta programov baude, skur že preveč, zato ka zavolo epidemije je lani dosta vse tazaostalo.

Železna županija je idealna za vaški turizem, vse ma, ka trbej k tami, lejpo pokrajino, programe, lejpe sobe pa iže pa ka je še fejst važno, dobro küngo. Tisti, steri se z vaškim turizmom spravljajo, tau so tisti, steri majo sobe, gde turisti prespijo, tri fele punudbe majo. Prvi so tisti, steri cejli ram vödajo, drugi apartmaje, tretji pa samo sobo.

Prvin, dvajsti lejt nazaj, v Porabji se je samo tü pa tam stoj spravlo s tejm, ka je sobo ali ram vödau, gnesden je že tauga puno. Nega taše vesi v Porabji, gde bi turisti nej mogli prespati. Andovci so najmenša ves v Porabji, stalno osemdeset lüstva živé v vesi, depa zdaj se že telko apartmajov pa sob vödava, ka če bi te vse napunili, še gnauk telko lüstva bi bilau v vesi. Tau bi še v redi bilau, baja je samo telko, ka tej, steri se z vaškim turizmom spravljajo, so nej naši domanji lidgé, vse so bila Vaugri, steri so prišli v ves.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Borut Pahor se je srečal s člani Slovenske škofovske konference

Predsednik države Borut Pahor je v čast 30-letnice osamosvojitve Slovenije priredil svečano kosilo za člane Slovenske škofovske konference. Ob tem sta predsednik republike in ljubljanski nadškof Stanislav Zore podala skupno izjavo, v kateri sta se strinjala, da se je v času samostojne države Slovenije med obema institucijama oblikovalo sodelovanje, »za katero si želimo, da bi se nadaljevalo in nadgrajevalo, zlasti na kulturnem, vzgojno-izobraževalnem ter dobrodelnem in humanitarnem področju, pa tudi pri skrbi za sakralno kulturno dediščino našega naroda«. Poudarila sta, da se bodo nadškofa Alojzija Šuštarja vedno spominjali kot človeka dialoga in po njegovih zaslugah pri mednarodnem priznanju države. Ob tem sta se spomnila podpore papeža Janeza Pavla II. in pomembne vloge Svetega sedeža, ki je med prvimi državami priznal Slovenijo. Po njunem mnenju bi bilo imenitno, če bi lahko zdajšnji papež Frančišek v kratkem obiskal Slovenijo, presodila sta, da bo za to nekaj ustreznih priložnosti – ena je letošnja 40. obletnica Stične mladih, katere častna pokroviteljica sta predsednik Pahor in Zore. Ocenila sta, da je država, zlasti v zadnjem desetletju, veliko storila za spravo in preseganje narodnega razkola. Pahor se je Zoretu in Katoliški cerkvi zahvalil za sodelovanje in podporo pri izvedbi pietetnega prenosa posmrtnih ostankov žrtev iz Hude jame in njihovega pokopa v Spominskem parku Dobrava ter nato pri odprtju Spomenika žrtvam vseh vojn in z vojnami povezanim žrtvam v Ljubljani, ki je zdaj osrednje državno spominsko obeležje žrtvam vojn in povojnih dogodkov. Po mnenju Zoreta je dobro, da spomenik žrtvam vseh vojn začnemo dojemati kot spomenik sprave.

V Gaberju so izbirali najboljše koruzne zlevanke

Na etnološko-kulinarični prireditvi Zlevankijada so v Gaberju osmič izbirali najboljše koruzne zlevanke (kukurčni šterc). Tradicionalno domačo jed je ocenjevala tričlanska komisija v dveh kategorijah. Izbirali so naj-

Med modernimi je bila najboljše ocenjena zlevanka Snežane Novak, drugo mesto je dosegla Blanka Gelt, tretje pa Olga Magdič. Sicer nekateri nagrajenci priznavajo, da so pri pripravi in peki tradicionalne prekmurske

Zmagovalci tekmovanja v obeh kategorijah s koruznimi zlevankami, ki so jih spekli

boljše klasične koruzne zlevanke, torej po tradicionalnem receptu, kjer lahko ob koruzni moki ali zdrobu,

sladice sodelovali tudi drugi družinski člani.

Tekmovanje je organiziralo Kulturno društvo Zarja Ga-

Na ocenjevanje so prinesli 31 zlevank, ki jih je ocenjevala tričlanska komisija

mleku in jajcih vsebujejo še mak, orehe, jabolka, marmelado in druge dodatke. Ocenjevali so tudi moderne, inovativne zlevanke, kjer se pri pripravi predajo domišljiji in dodajo še kaj, kar ni v tradicionalnem receptu, kot je suho sadje ali čokolada. Najboljšo klasično zlevanko je pripravil in spekel Stanislav Vučko, druga je bila po oceni komisije Marija Raduha, tretji pa Branko Prendl.

berje. Na povabilo se jih je odzvalo 25, ki so na ocenjevanje prinesli 31 zlevank, nekateri tudi oboje, torej klasično in moderno. V tričlanski ocenjevalni komisiji so bile Angela Toplak iz Kapce, Irena Smodiš iz Melincev in Dragica Nagy iz Gaberja. Na prireditvi so nastopili ljudski godci in pevci Gaberski mant-raši.

*Besedilo in fotografija
Jože Gabor*

Pod Srebrnim brejgom ...

... so lidge zadnje dneve najbole eno menje čuli, se od njega zgučavali: Tamara Zidanšek. Depa najprva malo zgodovine o tenisi trbej napisati. Slovenci v tom športu so nigdar nej kama visko prišli, pri Slovenkaj malo ovak vögleda. Davnik nazaj je Mima Jaušovec 1977. leta na turniri Roland Garros v Parizi prva bila. Za njauv je nin po dvajsti lejtaj Katarina Srebotnik z loparom nebesko dobro labdico mlatila. Kak povejdano, v zadnji dnevaj pa se je Tamara nut v slovenska srca naselila. Ranč na turniri v Parizi njoj je samo eške ena stuba sfalila pa bi v velki finale prišla. Tak je po Mimi zdaj Tamara znauva tenis za tisti šport naprajla, steri se na teveni gleda, se od njega pripovejda. Mlada, simpatična dama je bar za nekaj časa lidam glave od vsega lagvoga spočinaula.

Ne počivajo pa politične ribarije. V slovenskom parlamenti je nauvi velki škandal vövdaro. Nin se je nekšen dokument najšo, steri aj bi manifest Levice biu. Levica, menje samo pripovejda, je lejva partija, stera nej malo simpatizerov ma. V tom »manifesti« nut piše, ka Levica šké s silo, z revolucijo Slovenijo prejkvzeti pa z nekše fele diktaturo začniti. Brž je vöprišlo, ka je Levica tau nigdar nej napisala ali vödala. Depa nekaj je tau naredo. Vse bole se je s prstom na partijo SDS, njenoga lidera Janeza Janšo pa na njive medije začnilo kazati. Zdj se več samo na nji ne kaže, Levica je vse policiji prejkdala, aj najde, sto je v njihovom imeni tau napiso pa njim gorzakelo. Tak zdaj policija že iške, od kejc je vse tau prišlo. Kak de s tejm, se ne vej, zatoga volo, ka generalnoga direktora policije so tö vöovadili, aj bi zmejs prste emo. Ja, do kraja zaprprani politični gulaž se küja, v steroga leko eške kakša politična glava spadne.

Više Sarajeva pa eden Slovenec vcejlak neka drugo küja. Rejsan je na originalno idejo prišo. Primož Juvan je na olimpijskoj planini Trebevič Slovenski planinski daum gorpostavo. V njem je začno gausto, krepko piščančevo župo küjati. Po slovensko se njoj obara pravi. Tau je takšo planinsko gesti, stero se na žlico gej. Planinci dobro vejo, kelko energije njim trbej, ka leko po brgaj pa planinaj ojdijo. Tak se Primož briga za nji, pa vse več pa več lidi iz Sarajeva gor k njemi ojdi. Ranč na Trebeviči je Slovenija prvo medaljo na zimski olipjadi dobila, zaprav smučar Jure Franko jo je daubo. Zatoga volo se je planinskomi daumi dalo menje po njem; Slovenski planinski daum Jure Franko se originalno zové. Zato pa, ka ga je daleč od civilizacije gorpostavo, mora 11 kilomejtrov daleč po vodau ojditi.

Kak dugo vode nedo smeli v eni vasaj piti, se eške ne vej. Ka se je zgodilo? Skrak Hoč pri Maribori je nekaj skur nut v potok na trej mestaj kanalizacijsko blato tavlejo. V potok se je začnilo cediti pa nut v zemlau ranč tak. Ribniki v botaničnom vrti Maribor so se zgrdili, nisternim gasilsci vodau kcuj vozijo, tiste iz pipe (csap) ne smejo piti. Vse tau se ranč v tom časi godi, gda se Slovenija kcuj k referendumu za vode pripravla. Akcija Mladi za vodau je té referendum z nej malo dela naprej prinesla. Škejo, aj se takšne regule za vodau napišejo, ka nede jo kapital prejkemau, z njau delo, ka de škeu.

Srebrni brejg na tau samo eno povej, če de se tak z vodau delalo kak v Hočaj, nikšnoga referendumu nikomi nej trbej.

Miki Roš

VALETA NA MONOŠTRSKI GIMNAZIJI

V soboto, 6. junija, se je na Gimnaziji Mihályja Vörösmartyja 55 dijakov poslovilo od svojih srednješolskih let. Prazničen dan se je začel ob 8.45 z zadnjo razredno uro. Najprej so gimnazijci v spredu hodili po šoli, potem pa po mestu, medtem ko so peli lepe pesmi in dobivali šopke od sorodnikov in znancev. Na koncu je bila proslava na dvorišču gimnazije. Na njej je ravnateljica izročila nagrade odličnim dijakom. Letnik 2021 je bil poseben, ker so na področju jezikovnih izpitov učenci dosegli rekorde. 6 dijakov ima jezikovni izpit na srednji ravni iz slovenščine in nekateri od jih želimo nadeljevati svoj študij v Sloveniji.

Noémi Illés

SPOZNAVAMO NARAVO IN MALE ŽIVALI

Narava je prelepo ozelenela in na plano že privabila veliko živali. Kadar nam je vreme to le dopuščalo, smo se z otroki iz vrtca odpravili v naravo in tam opazovali majhne živali. Nekateri od le-teh smo srečali že ob našem prehodu v okolici vrtca. Tako smo lahko povsem od blizu spoznavali razne majhne živali, ki smo jih tudi poimenovali. Čudovito je bilo videti, kakšno posebno ljubezen in skrb otroci gojijo do njih. Poslušali smo tudi pesmice, se igrali prstne in gibalne igre ter likovno ustvarjali na temo malih živali. Pozabili nismo niti na čebelice, ki so kljub njihovi majhnosti še kako pomembne. Ob svetovnem dnevu čebel smo jim zato tudi v našem vrtcu namenili več pozornosti.

Zapisala: Andreja Serdt Maučec

Izdelali smo si zapestnice s pikapolonico, metuljem in čebelo (Vrtec Števanovci)

Spoznavali smo življenjski krog metulja in naredili papirnate gosenice (Vrtec Gornji Senik)

... DO MADŽARSKE

MOL odkupil OMV bencinske servise v Sloveniji

MOL je v celoti odkupil OMV Slovenija d.o.o., v okviru katere je obratovalo 120 bencinskih servisov. Za nakup je odštél 301 milijon evrov, približno 100 milijard forintov. V slovenski družbi je hrvaško hčerinsko podjetje MOL-a INA imelo več kot 7-odstotni delež že od ustanovitve, leta 1992. Z odkupom družbe je število MOL-ovih bencinskih servisov v Sloveniji naraslo na 173, večina bo delovala pod MOL-ovim logotipom, nekateri pa pod imenom INA.

Skupina MOL ima na območju Srednje Evrope v devetih državah 1941 bencinskih črpalk, vodilna distributerka nafte je na Madžarskem, Hrvaškem Slovaškem ter v Bosni in Hercegovini, druga na Češkem, tretja v Sloveniji, Romuniji in Črni gori, ima pa 70 servisov tudi v Srbiji. Cilj skupine je, da bi število njenih bencinskih servisov do leta 2025 naraslo na 2200.

Vrnili so se zadnji madžarski vojaki iz Afganistana

8. junija se je vrnilo 9 zadnjih madžarskih vojakov z misije v Afganistanu. Na vojaškem letališču v Kecskemétu jih je sprejel poveljnik madžarske vojske Romulusz Szendi-Ruszin, ki so mu predali madžarsko zastavo, ki so jo prinesli iz Afganistana.

Poveljnik se jim je zahvalil za opravljeno misijo v okviru NATOvih sil in jih je prosil, naj se spomnijo tudi na 7 tovarišev, ki so izgubili življenja v Afganistanu, kjer je v 18-ih letih misije služilo več tisoč madžarskih vojakov.

Ameriški predsednik Joe Biden je aprila napovedal, da se bodo vojaki iz Afganistana umaknili do 11. septembra, 20. obletnice napada na World Trade Center v New Yorku. Zaveznice Nata so se začele umikati s 1. majem.

Eva Lazar

OBNOVA SKUPNOSTNIH PROSTOROV

Leta 2020 je bila Slovenska narodnostna samouprava Gornji Senik uspešna na natečaju z naslovom »Obnova skupnostnih prostorov«. Prejela je neprovratno podporo v višini 2 000 000 forintov. Do izvedbe projekta je prišlo v letu 2021.

S finančno pomočjo Urada predsednika vlade Madžarske, ki smo jo dobili preko

Obnovljene klopi v vašem parku

Sklada Gábor Bethlen, so se obnovile klopi in ostali leseni predmeti v parku ob cerkvi. Razen tega je samouprava dala prepleškati tudi svoj prostor v kulturnem domu.

Zahvaljujoč se projektu bomo lahko naše prireditve imeli v lepem, obnovljenem okolju. Hvala vladi za podporo.

Vejn zato, ka si človek bola čas da

Rejtko se človek sreča s tašim mirnim človekom, kak je Irinka Fasching iz Sakalauvec. Gda koli se človek z njauv sreča, ona je vsigdar dobre vole, sploj pa že zdaj, ka je v penziji, zdaj, ka že ma enga maloga vnukeca. Depa tau tō istina, kak je pripovedjala, ka od tistoga mau, ka je vsigdar doma, še telko časa nejma kak te, gda je delat odla. Od zadržanka do večera nika štribra pa itak ne more več tanaredti kak te, gda je še v službo odla. Tau tō istina, nej samo pri njej je tak, vsi, ka so v penzijo odišli, se od tauga žaurgajo. Tak ka v tau velkoj stejki si je zato vzela malo časa pa je nam poiskala par stari kejpov, stera si zdaj leko poglednemo.

- Irinka, tebe najbola tak poznajo ka Fasching Irinka, depa tau, kak se deklško

zoveš, že samo malo lüstva vej.

»Ne vejn, zaka, depa rejsan istina, ka malo je tisti, steri me tak zovėjo, ka Libricz Irinka, bola vsik-

»Tistoga ipa se je v spaudnjom djagrskom rami eden djagar (logar) držo, ka je vrnji djagarski ram bijo, ta smo večkrat odli kaj tjūjat ali gda je biu den ftičov pa drejv (Madarak és fák napja). Depa te je še vretina tō bola moč-

Irinka Fasching, po deklško Libricz

nejša bila kak zdaj.«

- Tam v dolej eden globki potok teče, odli ste se kaupat, gda je vrauče bilau?

»Dekle nej, bola samo podje, depa te potok je večkrat vōvlejo, najbola vejn leta 1965. Tašoga reda smo nej mogli v ves titi, zato ka prejk poštuje je tekla voda.«

- Ka ste te delali?

»Nikanej, počakali smo, ka taste-če voda.«

- Najstarejši kejp, ka si ga prinesla, je eden možak pa edna tetica, sto so oni?

»Tau sta moj pradej dak pa prababica, tau je eden fejest stari kejp, tauga so nin tam na začetki 20. stauletja delali, zato ka moja baba se je v leti 1900 naraudila. Ne vejm, ka te kejp odkec je prišo, zato ka prvin, sploj pa v tisti lejtaj, samo fejest rejtko so kejpje delali.«

- Tau gledam, ka lopau so vōzravnjani, te kejp so nej v Meriki redli?

»Leko, zdaj kak praviš, kak če bi kaj baba pa dejdak pripovedjali, ka so stariške bili v Meriki, leko ka te rejsan so tam naredli te kejp. Zato mislim, ka doma so tistoga reda nej meli tak lejpi gvant.«

- Še eden družinski kejp si prinesla, sto so pa tej?

»Tau sta moj dejdak pa baba, stariške od matere, moja mati, dvejtetice pa mauž od edne tetice. Edna nin fali, zato ka so štiri sestre bile. Zvūn nje te še štirdije vnuki so na kejpji, tau so mlajši od tetice. Tau je nin doma moglo poslikano biti, zato ka se zar še vidi, kak so drva vkūpsklajena.«

- Še eden kejp, gde sta baba pa dejdak, depa tam si ti že tō paulak.

»Tau je te bilau, gda je moja sestra Erži prvo prečiščavanje mejla, tau je tam leta 1960 moglo biti. Zar na kejpji sta še moja boba pa sestrična. Na drugom kejpji

pred križom pri cerkvi sem pa dja dolavzeta, gda sem prečiščavanje mejla.«

- Maš eden kejp za spomin, gda si v prvi razred odla.

»Tauga sem za spomin dobila od razredničarke, zato kasem se dob-

Na najstarejšom kejpji sta Irenina prababica pa pradejdek

ro včila. Dja sem vsigdar dobra bila v šauli, depa nikdar sem se nej rada včila.«

- Te je še bila šaula v Sakalovci, kelko je vas odlo v eden razred?

»Nas je skur dvajsti bilau, ka smo v ednoj učilnici bili, depa te je že tak bilau, ka dva razreda sta vtjūper bila kak peti, šesti, tak sedmi pa ausmi.«

Sestrina prva spauved

- Je eden taši kejp, gde tvoj oča pri bauri stoji, ka tam dela?

»On je delo na Gozdnom gospodarstvi, on je tau emo za delo, ka je smolau dolapištjavo z borov. Na tjejpji ranč z naužicom skaurdjo dola rejže, tau je zato trbe- lo, ka te potistim je tam začnila smola tečti. Tau smolau so te v edno črepnjo pištjavali, stera je

gora na baur bila zabita. Oča, sr- mak, je rano mrau, petdesetšest lejt star je biu, mati, ona je zato duže živela.«

- Še eden družinski kejp, sto so pa oni?

»Baba, mati, dvejtetice, steri sta v vesi bili, pa tetica, stera je iz Merike domau prišla. Depa je eden taši kejp tō, gde vse tri tetice, moja mati pa baba so dolavzete.«

- Kak tvoja tetica tak dosta drugi so odišli iz vesi, tebi nikdar nej na pamet prišlo, ka bi z daumi odišla v Varaš ali nikan inan?

»Moja mati je nikdar nej stejla, ka bi dja kraj od daumi odišla, bola je vsigdar samo tau gučala, aj doma ostanem, depa dja sem tō nej stejla nikan nej titi. Dja rada dem kama koli,

depa tau, ka bi vō iz Sakalauvec odišla, tau že nej, eden tjejan bi nej vōzdržala.«

- Zdaj si že v penziji, vsakši den si doma, ka leko dela cejli den?

»Jaj, tau ranč ne pitaj, tjūjati trbejt, travo kositi, gnauk tau, gnauk tisto, furt nika dje. Tau ne vejm, kak je te bilau, gda sem delat odla, te sem tō vse taobred-

Oča je smolau piščavo na boraj

ši samo tau pravi, ka Fasching Irnika. Po iži smo se pa Karvini zvali, tau pa še menje lüstva zna, vejn zato, ka tašoga imena dosta nega, zvūn nas ranč ne vejn, ka bi koga še tak zvali.«

- Gde je bijo vaš rojstni ram?

»Dja sem tam doma bila, kak se zdaj Repnjakova držo, tam na brejgi, tau je edno najlepšo mesto bilau. Od tistec si prvin, dočas ka je nej bilau tak vse zaraščeno, cejlo ves lopau vido.«

- Te ste paulak bili pri djagrskom rami, odli ste kaj ta pa k vretini?

Stara mati, mati pa tri tetice

Od Gorenjoga Senika do Garbolca - 41.

KAMLI POD ZEMLAUV IN NA PAULI

Z Miskolca se zdaj napautimo v zemlénске bregé, gde najdemo vauške pa šurke doline, nagle potoke in kamene stené – med njimi pa srednjeveške grade in romantične dvorce. Stavimo se oprvim v malo vesnici *Füzér*, gde stogi eden najstarejši vogrski grad. Toga so zozidali na začetki 13. stoletja in so v njem leta 1526 edno cejlo leto skrivali

mrtveca tó. Nad vesnicov leko pigémo z najbolje mrzle vretine v rosagi, v ednoj djami pod sausadnim bregaum pa je tak ladno, ka se sapa vidi.

Zdenimo se malo v vesnici *Gönc*, štera je dala ime takzvanoj »bečki z Gönc« -tau je edna mera od djenau 136,7 litra, s šterov so verti inda svejta vómejrili vino. Od tistec pa je biu doma kalvinistični

Napautimo se zdaj v Narodni park Aggtelek, šteri je daubo ime po turističnom središči krajine, vesi *Aggtelek*. Če se od tistec odpelamo prauti bližanjoj slovaškoj grajnci, pridemo do edne največke kapniške djame (cseppkőbarlang) v Srednjoj Evropi. V tajoj kraškoj krajini geste 280 takši djam, o najlepšoj z gnešnjim imenom »Baradla« pišejo že leta 1594. Duga je 25,5 kilomejtera, leta 1995 so go gorvzeli na lišto svetovne erbe. Najvekša soba pod zemlaur se zove »Dvorana orjakov«, gde koncerte tó držijo (ranč tak kak v slovenskoj Postojni). V tajoj djami več kak petstauféle stvarin živé, med njimi 16 fajt pirožabe (*denevér*). Pod zemlaur se leko turisti dveji vóri špandérajó, zmejs pa se čüdivajó kapnikom, na priliko 19 mejterov visikomi »Zvezdnomi törmi«. Gda pridemo nazaj gor, leko pri vesnici *Jósvafő* gorpoiške-mo Redečo jezero, ki je dobilo imé po zemlej kauli njé, štero je železen oksid na redečo pofarbo. V bližanjoj vési *Szinpetri* pa držijo največko knigo na svejti: na papér, s tradicionalnov tehnikov so nadrukivali 4,18 x 3,76 mejtersko knigo, štera je žmetna 1420 kil, má 346 strani in je vezana v pravi leder.

Njajmo zdaj za sebov kraljestvo kapnikov in podajmo se v dolino reke Bódva! V tajoj krajini so vse vési gordržale svojo strukturo s srednjoga vóka: samo edno glavno ulico majo. Vesnico *Bódvalenke* gnes najbolje poznamo pod imenom »vés fresk«, vej so pa tam na stené ramov svoje kejepe namalali erični romski molarje s cejle Evrope. Paul leg vési *Szalonna* pa se v ednom največšom umetnom jezeri na Vogrskom radi kaupajo domanji in tihinski lidgé, zmejs pa se čüdivajó lépotam kauliški bregauv Csereháta. Če zavinemó malo doj z glavne poštijé »27«, pridemo v

vesnico *Rudabánya*, štera je bila inda svejta središče vókopanja železa na Vogrskom. V gnešnjom muzeji rudarstva pa najdemo drüge, skoro deset miljaunov lejt stare spomine tó: v vési so leta 1965 našli dva pračlovóka tipa »*Rudapithecus hungaricus*«, šterima so dali imeni »Rudi in Gabi«. Na lejvom bregej reke Bódva, v vesnici *Boldva*, stogita be-

1848/49 živo madžarski pisatelj Mór Jókai.

V krajini kauli *Ózda* je nikdar nej bilau bojne, od srejde 19. stoletja pa so varaš poznali kak središče rudarstva in železarstva. Vse tau je gnes ostalo samo spomin, šteroga gordržijo v mestnom muzeji. K tomi sliši takzvani »filmski

Svejt pripovejsti pod zemlaur – vsikši vekši kapnik v djami »Baradla« pri vesnici Aggtelek je daubo edno fantazijsko ime

Sveto krono. 552 mejterov visiki bregj pod zidinov sliši k »sedmim naturnim čüdam Madžarske«, pri njegvoj novej pa se splača pogledniti kalvinistično cerkev z lesenimi kazetami na plafoni.

Bližanja *Hollóháza* je najsovernejša vesnica v našom rosagi, poznamo go po manufakturi porcelana. Če se nam njene posaude povidijo, je leko kúpimo v muzeji, če pa mamó talent, leko vósprobamo farbanje na porcelan tó. V tajoj vési se konča »Modra tura«, po šteroj leko pejški pridemo od brega *Írott-kő* nad *Kőszegom* cejlak do sé. Tau je bila prva takša poštija v Evropi, prejk so go dali leta 1938. V bližanjoj *Telkibányi* so inda svejta zlat in srebro vókopali, zatok so dali eške kruglo pa križ na törmi cerkve z zlata vónapraviti. Gnešnji turisti radi tam gorpoiškejo cintor z lesenimi spomeniki (*kopjafák*), štere so ovak vónapravli, če je biu pokojni moški ali ženska, svedočijo pa starost

predgar *Gáspár Károli* tó, šteri je leta 1590 oprvim na vogrsko rejč dojobrno cejlo Biblijo. V sausadnom *Vizsolnyi* leko poglednemo edno originalno njegovó Sveto pismo, leko pa vósprobamo indašnjo druknivanje ranč tak. Nej je daleč vés *Hejce*, štera má žalostno pripovejst: tam je mrlau 42 slovaški sodakov, gda je leta 2006 njini fligar pauleg vesnice dojspadno.

Slejdnja štacija naše poti po Zemléni je grad *Boldogkő*, šteroga najlepši punkt je takzvana »Levja skala« (*Oroszlánszikla*) na konci ednoga trnok vauškoga lesenoga ganka. Kamena stena pod njauv je visika 20 mejterov, od tistec leko napravimo čüdivitne fotografije. Pod gradom deluje edna najbolje erična žganjarna na Vogrskom, gde kújajó fajno palinko z domanje kajsije. V bližanjoj vési *Boldogkőújfalu* pa najdemo »kamenó maurdje«: graube andezitne kamle, raztrausene na ednom pauli.

Manufakturo porcelana so v vési *Hollóháza* oprli leta 1777 – pofarbane posaude slišijo od leta 2017 med »hungarikume«

nediktinski klaušter in cerkev z 12. stoletja, gde so dojspisali prvi spomenik madžarskoga gezika. Prve reči tzv. »mrtvečoga guča« (*Halotti Beszéd*) vsikši vogrski šaular dobro pozna: »Vidite, tivariške, ka smo: samo pra in pepeu smo.« V bližanjom kulturnom domi leko cejli té indašnji guč poslušamo v originalnoj, staroj madžarskoj rejči, zmejs pa koštavamo dober zeliščni tej s klaušterskoga gračenka. V dolini reke Sajó leži varaš *Kazincbarcika*, šteroga poznamo pod imenom »mesto skulptur« tó. Rejsan, kama koli se podamo, najdemo vseposedik kipe (*szobrok*) erični vogrski kiparov. Vsikšoga augustuša pa držijo takzvani »Kolorfestival«, na šterom vküppridejo umetniki s cejloga rosaga. Vsi navzauči se leko počütijo malo »retro«: v varaši stogi trnok dosta socialistično-realistični blokov. Lübiteli literature pa se od tistec radi napautijo v vés *Tardona*, gde je po revoluciji

doživljajski park«, gde se leko dojdjemémo med pravimi filmskimi kulisami. V zamenici pa si leko poglednemo digitalno razstavo o Karpatskom bazeni, leko se pa spoznavamo z zgodovinov informatike tó.

V svojom veukom kraugi smo zdaj skoro nazaj do Miskolca prišli. Trüdne nogé si leko malo namačemo v jezeri v *Dédestapolcsányi*, šteroga so pred pau stoletjom vókopali zavolo bližanji fabrik. Zmejs koštavajmo takzване »mlinarske kolače« - tau so veuke kraugle hostije, štere po indašnjom recejpti, z železnimi formami pečéjo v bližanjom varaši *Borsodnádasd*.

Za drgauč nam ne ostane drügo, kak klantivanje v dolini reke Bodrog in spozavanje z malim varašom, šteroga so po prvoj svetovnoj bojni na dvaje sekli ...

-dm-
foto: mtu.gov.hu in
pixabay.com

VRAČITI, VČITI, PREMIŠLAVATI

Na Slovenskom so meli inda svejta šegau gučati: »O svetom Vidi se skaus nauč vidi«. Tau je znamenüvalo, ka je biu na té svetek – po starom julijanskem kalendari – den najdugši, nauč pa najkračiša. Gnesnedén svetimo **svetoga Vida (Szent Vitus)** deset dni prva, 15. juniuša, un je med Slovenca mi eden najbolje češčeni svetec. Posvetili so ma 76 cerkva po vesnicaj, štere po njem zvekšoga nosijo ime Šentvid. Té Bože iže so med najstarejšimi, zatok brodimo, ka so je postavili na mesti nekdešnji poganski svetišč slavskega boga Svetovita. Stari Slovenci so se svetoma Vidi priporočali prau-

ti božomi biči in betegom oči, ali gda je je kača vgejla. Njegvi den so meli za začetek »paverskoga poletja«, gda se približava kositev in zrejljo črešnje. Za nebeskoga patronuša ga držijo patejkarge, pivovarge, vancarge, igralci in plesalci, depa glüpi lidgé tö. O žitki in mantrništvi Vida pripovejda legenda s 7. stoletja, v štero je gdasvejta vsiki krščenik vörvo, vej so pa meli radi toga svetca. Skoro gvüšno je, ka je biu doma s Sicilije, v 3. stoletji je prej v ime ni Jezoša vözagnau šatana s siná cesara Dioklecijana. Gda pa je nej sto darüvati rimskim bogam, ga je dau čemeren cesar vküper s starišami ličiti v eden koteu, pun s svincom (ólom). Zaman pa je vse tri rejšo angeu Boži, so mogli

sledik mrejtji od mantranja Dioklecijana. Ništerne relikvije toga svetca držijo gnes v lejpoj gotskoj cerkvi svetoga Vida na gradi nad Pragov - nej daleč od Sombotela, na bregej nad vesnicov Velem pa stogi mala kapejla svetoga Vida.

Svetoga Vida vidimo na kejpaj največkrat v ednom kotli - staupe je na mesto slavskega boga Svetovita, šteroma so aldüvali kokaute

Sveti Efrem Sirski (Szir Szent Efrém) je nej samo od katoličanjske, liki od pravoslavne Cerkve tö svetnik - biu je največši sirski teolog. Svojo znanje je znau lepau nutsplesti v pesmi, zatok ga zovemo »harfa Svetoga Düha«. Efrem se je naraudo na začetki 4. stoletja v varaši Nisibis na rimsko-perzijskoj grajnci, po tradiciji je bila njegva mati krščenica, oča pa poganski dühovnik. V osemnajsetom leti se je dau okrstiti, vej je pa trnok poštüvo asketsko moško skupnost v svojom mesti. Člani skupine so krautkoga in čednoga Efrema pozvali za škonika v svojo šaulo, v šteroj je kisnej prejdjen tö grato. Zavolo bojne s Peržijov se je mogla ta skupnost spakivati

v varaš Edeso, gde je Efrem v svoji slejdnji deset lejtaj napiso svoja največša dela. Prauti krivovörcom se je nej samo s teološkimi pisanji, liki s krščanjškimi himnami v sirskoj rejči ranč tak borju. Dvajsti od nji je posvetiu Blajženoj Devici, zatok ga zovemo »Marijin pesmar« tö.

Efrem je mrau v Edesi, pokopali so ga na cintori za tihince. Držijo ga za največšoga sirskoga cerkvenoga očó, njegvo delo najbolje cejnijo v ortodoksnoj Cerkvi. Trnok dobro je pozno Sveto pismo, pri oznanjanji evangelija pa je ponüco svoje pesmi ranč tak. Té so dojobrnavli na grčko, arabsko, etiopsko in latinsko rejč, depa v ništerne slavske gezike tö.

Na Vogrskom spejva Moški zbor svetoga Efrema cerkvene pesmi s vsej pravoslavni rosagov. Toga svetnika držijo za največšoga pesmara v bizantinskem svejti, njegvi den svetimo 18. juniuša.

Koper, varaš na slovenskom maurdji, drži po tradiciji 19. juniuša den svojoga patronuša **svetoga Nazarija (Szent Nazarius)**, prvoga püšpeka v tom mesti. Gnesnedén se na té dén cejla koperska püšpekija spomina na posvetitev stolnice v Kopri, štera je »mati vsej cerkva v škofiji«. Prvo püšpekovo cerkev so tam zdignili že v 9. stoletji, od tistoga mau pa so go že večkrat prejkzozidali. Gnešnje formo je dobila v prvoj polovici 18. stoletja, vsikdar pa je bila posvečena Marijinomi vnebovzetji. Gda je Števan, patriarka v Akvileji, v 6. stoletji spozno, ka ne more več sam pelati svojo püšpekijo, je proso dopüščenje od pápe, aj si vekši varaši v Istriji leko odeberéjo svoje škofe. Tau je napravilo

šest mejst, med njimi »Kapis« tö. Nazarija so za püšpeka posvetili leta 524, nauvo škofijo je pelo tritresti lejt. Pokopali so ga v stolnici Matere Bože, gda pa so nutvdarili barbari, so njegve čonte skrili. Najšli so je eške samo več stau lejt kisnej, gda se je mesto že »Jus-

Gda je sveti Efrem živo v Edesi, je gnauk želo zbejžati od lidi v samočo - angeu ga je nej püsto, ka more prej »ostati lidam posvejt«

tinopolis« zvalo. V 12. stoletji je varaš prišo pod Benetke (Velence) in dau bo ime »Capodistria« (»glava Istrije«). Gnauk so sodacke z Genove vöporobili mesto in odnesli s sebov relikvije svetoga Nazarija, koperski püšpek Jeremija Pola se je mogo dugo anglati tačas, ka so je povrnavli. Gnes najdemo čonte patronuša Kopra ozajek za püšpeka stolicov, v ednom marmornatom sarkofagi, na šterom latinski piše: »Skrb mej na tau domovino in vodi go, sveti Nazarij, ki velaš za očó in branitela Justinovoga varaša.«

Red »kamaldulov« je na Vogrsko prišo v 17. stoletji, njini najbolje eričen klaušter eške gnes stogi v vesnici Majk blü-

zi Tatabánye. Zavolo njinoga bejloga gvanta so je zvali »bejli benediktinci«, meli pa so posabno frizuro tö: vrkaj so si glavau dojobrili, nad vüjami pa so njali malo vlas. Prisegnili so, ka se med sebov ne pogučavajo, de so pa z drüгим lüstvom tö nej smeli

komunicérati. Živeli so v mali ižaj, svojo parcelo so samo z dopüščenjom leko zapüstili.

Té red je stvauro **sveti Romuald**, šteri se je naraudo na srejdi 10. stoletja v taljanskem varaši Ravenni. Biu je sin bogati starišov, do svojoga dvajstoga leta je živo razvüzdano. Gda je gnauk vüdo, kak njegvi očó nekakoga vmori, je odišo v klaušter. Za en

malo je zadaubo takšo poštenjé, ka je eške doža v Benetkaj nagučo, aj staupe v njegvi red. Zaman pa je grato Romuald opat klauštra, je zavolo protivnosti baratov nej mogo vpelati svoje reforme. Zatok je odišo v samočo, v taljanskój krajini Toskani je stvauro več skupnosti püščavnikov (remeté). Med njimi je bila najbolje erična tista v vesnici Camaldoli, po šteroj je njegvi red kisnej ime daubo.

Romuald je mrau 19. juniuša 1027 v kraugi svoji menihov, šteri eške gnesdén ponücajo največ svojoga cajta za premišlavanje.

-dm-
ilustraciji:
Szilveszter Bartók

PETEK, 18.06.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Poletno jutro, Poročila, 9.05 Prišla je sreča (I.), italijanska nadaljevanka, 10.10 Ginovo potepanje po zahodni italijanski obali, Toskana, kulinarično-popotniška oddaja, 10.55 Ugrižnimo znanost, Kakovost našega morja, oddaja o znanosti, 11.30 Danes dol, jutri gor, slovenska nanizanka, 12.00 Rak - sprevržena različica našega normalnega jaza, izobraževalno-dokumentarni film, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Severna obzorja (V.), ameriška nadaljevanka, 14.40 Prislunimo tišini, izobraževalno-svetovalna oddaja, 15.10 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 15.45 Kapitan Sabljezobi, vladar sedmih morij, norveška otroška nadaljevanka, 16.15 Holly Hobbie, kanadska mladinska nadaljevanka, 16.40 Infodrom, poletje 2021, Odnosi, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Alpe-Donava-Jadran, 17.55 Duhovni utrip, 18.10 Bacek Jon, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Prifarci slavijo 30, 20.50 Gospa Wilson, britanska nadaljevanka, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 23.10 Kinoteka: Barton Fink, ameriško-britanski film, 1.10 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.35 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.30 Napovedujemo

PETEK, 18.06.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 9.30 Videotrak, 10.30 Poletno jutro, 12.30 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.10 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 14.00 Koncert ob 20. obletnici delovanja skupine Nude, 16.00 Kolesarstvo - dirka po Sloveniji, 4. in 5. etapa, 18.00 Dnevnik nekega naroda, Vihar, dokumentarna serija, 20.00 Kdo laže? (II.), britanska nadaljevanka, 20.55 Tully, ameriško-kanadski film, 22.30 Pred vrati pekla, Lima - na drugi strani zidu, španska dokumentarna oddaja, 0.35 Info kanal

SOBOTA, 19.06.2021, I. spored TVS

6.10 Kultura, Odmevi, 7.00 Otroški program, 9.00 Infodrom: 30 samostojnih, 9.25 Sobotni krompir, 10.05 Male sive celice, 10.45 Osvežilna fronta, oddaja za mladostnike, 11.40 Moje mnenje, 30 let Ustavnega sodišča RS, 12.40 Kaj govoriš? So vakeres? 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 14.05 Podjetno naprej, Civis, usposabljanje za varnost pri delu, 14.55 Vozovnica za Luno, nemško-češka dokumentarna oddaja, 15.50 Čokoladne sanje, slovenska nadaljevanka, 16.30 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Oče in sin v svetu disleksije, britanska dokumentarna oddaja, 18.30 Ozare, 18.35 Vrtna prigode, risanka, 18.57 Dnevnik, Sobotni Dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 20.05 Guernseyjski krožek za branje in pito iz krompirjevih olupkov, koprodukcijski film, 22.05 Hudičeve igre (I.), ameriško-italijanska nadaljevanka, 23.05 Poročila, Šport, Vreme, 23.30 Pokvarjena stran zakona, koprodukcijski film, 2.10 Dnevnik Slovencev v Italiji, 2.35 Dnevnik, Sobotni Dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 3.30 Napovedujemo

SOBOTA, 19.06.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 7.00 Najboljše jutro, 9.00 Ptice jezer, njihova vrnitev, dokumentarni film, 10.00 Srečanje bolnikov in invalidov na Brezjah, 11.10 Ciril, zgodba o odpuščanju, 11.55 Kajak-kanu - svetovni pokal, slalom na divjih vodah, 13.25 Danes dol, jutri gor, slovenska nanizanka, 15.05 Avtomobilnost, 16.00 Znova uzreti zvezde, posnetek slavnostne prireditve iz milanske Scale, 18.00 Dnevnik nekega naroda, dokumentarna serija, 20.05 Zelena laž, avstrijska dokumentarna oddaja, 21.45 Zvezdana, 22.45 Šank rock - Turneja Ponosa: Restart, 0.25 Videotrak, 1.25 Info kanal

NEDELJA, 20.06.2021, I. spored TVS

7.00 Otroški program, 10.20 Kapitan Sabljezobi, vladar sedmih morij, norveška otroška nadaljevanka, 11.15 Ozare, 11.20 Obzorja duha, 30 let samostojne Slovenije, 11.55 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 12.45 Zelena generacija/Young Village Folk, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.30 Ob 30. obletnici samostojnosti Slovenije: Tabor slovenskih pevskih zborov Šentvid pri Stični (1992), 14.40 Na lepše, 15.15 Adijo, pamet, nizozemski film, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Joker, kviz, 18.15

Ginovo potepanje po zahodni italijanski obali, Otok Elba, kulinarično-popotniška oddaja, 18.40 Šola za pošasti, risanka, 18.50 Frfra in Cufek, risanka, 18.57 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20.05 Panika, slovenski film, 21.55 Intervju, 22.50 Poročila, Šport, Vreme, 23.15 Ženski ostanki, izraelsko-ameriški dokumentarni film, 0.50 Operne arije, Baritonist Marko Kobal, 1.20 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.45 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 2.40 Napovedujemo

NEDELJA, 20.06.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.55 Duhovni utrip, 7.10 Koda, 7.40 Ugrižnimo znanost, oddaja o znanosti, 8.05 Glasbena matineja, 9.30 Danes dol, jutri gor, slovenska nanizanka, 10.30 Prifarci slavijo 30, 11.25 Kajak-kanu - svetovni pokal, slalom na divjih vodah, 12.50 Slovensko olimpijsko stoletje, dokumentarna serija, 14.00 Slovensko olimpijsko stoletje, dokumentarna serija, 15.15 City folk - Obrazi mest, Ljubljana, dokumentarna oddaja, 16.00 Znova uzreti zvezde, 18.00 Dnevnik nekega naroda, Filozof na oblasti, dokumentarna serija, 20.05 Starodavno nebo, Bogovi in pošasti, nemško-ameriška dokumentarna serija, 21.00 Žrebanje Lota, 21.10 Umori na podeželju (XXI.), Točka ravnotežja, britanska nadaljevanka, 22.50 Zvezdana, 0.50 Info kanal

PONEDELJEK, 21.06.2021, I. spored TVS

6.30 Utrip, Zrcalo tedna, 7.00 Poletno jutro, Poročila, 9.05 Prišla je sreča (I.), italijanska nadaljevanka, 10.10 Obzorja duha, 30 let samostojne Slovenije, 11.00 Danes dol, jutri gor, slovenska nanizanka, 11.30 Družbeni fenomeni, Čas brez časa, izobraževalno-dokumentarna oddaja, 12.00 Intervju, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Severna obzorja (V.), ameriška nadaljevanka, 14.40 S-prehodi, Marij Čuk, pisatelj, pesnik, novinar, 15.30 Dober dan, Koroška, 16.00 Timi gre, risanka, 16.10 Muk, risanka, 16.25 Ribič Pepe, mozaična oddaja za otroke, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Podjetno naprej, 18.00 Pujsa Pepa, risanka, 18.05 Simon, risanka, 18.10 Nejko, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Pogovor s predsednikom vlade, 21.00 Pogovor z opozicijo, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Umetnost igre, 23.30 Moj klasični hit, Svetlana Makarovič, 23.35 Svetlana Makarovič in Madžarski nacionalni ciganski orkester Santa - Kata, Katalena, 0.55 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.20 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.15 Napovedujemo

PONEDELJEK, 21.06.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 11.10 Poletno jutro, 13.10 Prislunimo tišini, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.45 NIET: Čas je za revolucijo, koncert, 15.30 Marpurgi, dokumentarno-igrani film, 16.40 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.30 Zelena generacija/Young Village Folk, 18.00 Dnevnik nekega naroda, dokumentarna serija, 20.00 Luisa Spagnoli, italijanska nadaljevanka, 21.00 Veliki slikarji namalem zaslonu (II.), britanska dokumentarna serija, 21.55 Podjetno naprej, 22.30 Eda - zgodba bratov, Rusjan, TV-priredba gledališke predstave, 0.55 Info kanal

TOREK, 22.06.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Poletno jutro, Poročila, 9.05 Prišla je sreča (I.), italijanska nadaljevanka, 10.10 Umetnost igre, 11.00 Danes dol, jutri gor, Kdor z malim ni zadovoljen..., slovenska nanizanka, 11.30 Družbeni fenomeni, Fenomen kuharskih oddaj, izobraževalno-dokumentarna oddaja, 11.55 Pogovor s predsednikom vlade, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Severna obzorja (V.), ameriška nadaljevanka, 14.40 Duhovni utrip, 15.15 Potepanja - Barangolások, 15.55 Timi gre, risanka, 16.05 Žanov svet, risanka, 16.15 Nejko, risanka, 16.20 Fircologi, mozaična oddaja za otroke, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Koda, 18.00 Tib in Tamtam, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Bolnišnica dobre karme (III.), britanska nadaljevanka, 20.55 Nov dan, dokumentarni film, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 23.10 Spomini, Anica Mikuš Kos, 1.50 Dnevnik Slovencev v Italiji, 2.15 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 3.10 Napovedujemo

TOREK, 22.06.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 11.15 Poletno jutro, 13.15 Alpe-Donava-Jadran, 14.00 Avtomobilnost, 14.30 Američanke, dokumentarni film, 15.20 Sozvočja Slovenije: Lent 2012, 16.45 Tretja generacija, dokumentarni film, 17.55 Osem junijskih dni na Roški, dokumentarna oddaja, 20.00 Ogrožena mesta, Benetke, francoska dokumentarna serija, 20.50 Fantastična ženska, čilski film, 22.35 Kaj govoriš? So vakeres? 22.55 Spolne sužnje v katoliški cerkvi, koprodukcijska dokumentarna serija, 0.55 Info kanal

SREDA, 23.06.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Poletno jutro, Poročila, 9.05 Prišla je sreča (I.), italijanska nadaljevanka, 10.10 Koda, 11.00 Danes dol, jutri gor, slovenska nanizanka, 11.30 Družbeni fenomeni, Trajnostna moda, izobraževalno-dokumentarna oddaja, 11.55 Pogovor z opozicijo, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Severna obzorja (V.), ameriška nadaljevanka, 14.40 Osmi dan, 15.20 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.40 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 16.15 Male sive celice, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Kdo se boji slovenščine? Narečja v popularni glasbi, dokumentarno-izobraževalna serija, 17.55 50 knjig, ki so nas napisale, Mira Mihelič: April, 18.05 Slastne medvedje zgodbe, risanka, 18.10 Slastni medvedji recepti, risanka, 18.25 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.05 Trafikant, avstrijsko-nemški film, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Profil, 23.40 Kdo se boji slovenščine? Narečja v popularni glasbi, dokumentarno-izobraževalna serija, 0.15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.45 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.40 Napovedujemo

SREDA, 23.06.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 11.20 Poletno jutro, 13.20 Nismo pozabili na vas! Baletni plesalci SNG Opere in baleta Ljubljana in Društvo baletnih umetnikov Slovenije, 14.30 Grofičino popoldne, dokumentarni film, 15.35 Vikend paket, 17.10 Ginovo potepanje po zahodni italijanski obali, Otok Elba, kulinarično-popotniška oddaja, 18.00 Ivan Oman, kmet iz Zminca, dokumentarni film, 20.05 Ohranjaj ogenj, koreograf Martin Schläpfer, nemški dokumentarni plesni film, 21.00 Žrebanje Lota, 21.10 Moje mnenje, 22.00 Senca suma, francoska nadaljevanka, 22.55 Generacija 71, igrani dokumentarni film, 0.25 Videotrak, 1.25 Info kanal

ČETRTEK, 24.06.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Poletno jutro, Poročila, 9.05 Prišla je sreča (I.), italijanska nadaljevanka, 10.10 Kdo se boji slovenščine? Narečja v popularni glasbi, dokumentarno-izobraževalna serija, 10.55 Danes dol, jutri gor, slovenska nanizanka, 11.30 Družbeni fenomeni, izobraževalno-dokumentarna oddaja, 12.00 Moje mnenje, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Severna obzorja (VI.), ameriška nadaljevanka, 14.40 Slovenci v Italiji, Vkllop, 15.10 Moj gost/Moja gostja - Vendégem, portretna oddaja, 15.45 Z kot Zofka, mozaična oddaja za predšolske otroke, 16.10 Sobotni krompir, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Lovrenška jezera, dokumentarna oddaja, 17.55 Na kratko, 18.05 V Goščavi, lutkovna nanizanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Pogovor s predsednikom države, 20.55 Državnik z nasmehom zgodovine, dokumentarni portret Lojzeta Peterleta, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Veliki slikarji namalem zaslonu (II.), britanska dokumentarna serija, 23.50 Lovrenška jezera, dokumentarna oddaja, 0.25 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.50 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.45 Napovedujemo

ČETRTEK, 24.06.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 11.30 Poletno jutro, 13.30 Slovenska zemlja v pesmi in besedi, Skozi prostor in čas (Ljudski pevci in godci, Simfonični orkester RTV Slovenija), 15.10 Profil, 16.10 Prifarci slavijo 30, 17.20 Ponovno sem sam, portret Franceta Bučarja, 18.30 Kolesarstvo - dirka po Franciji, predstavitev ekip, 20.05 Kako izdelati, Slušalke, britanska dokumentarna oddaja, 21.05 Avtomobilnost, 21.35 Ambienti, 22.05 Pozabljeni Slovenci, Slovenec sem in kdo je več - Viktor Murnik, 23.05 Slovenska jazz scena: Hunski hrbti (Bigband RTV Slovenija in Milko Lazar), 0.45 Info kanal

Zveza Slovencev na Madžarskem
vas ob

**30. obletnici samostojnosti
Republike Slovenije**

vljudno vabi na osrednjo slovesnost
ob praznovanju Dneva državnosti.

Prireditev bo
**v petek, 25. junija 2021, ob 17. uri
v Slovenskem domu v Monoštru.**

Po otvoritvi razstave likovnih del,
ki so nastala
v okviru natečaja »SLOVENIJA ZAME«,
sledí koncert vokalne skupine Aeternum.

A Magyarországi Szlovének Szövetsége
tisztelttel meghívja Önt
**Szlovénia önállóságának 30.
évfordulója**
alkalmából rendezett ünnepi
megemlékezésre.

**2021. június 25. (péntek) 17. óra,
Szlovének Háza Szentgotthárd**

Kiállítás-megnyitó a
»SLOVENIJA ZAME« című
pályázatra érkezett alkotásokból, majd az
Aeternum férfi vokál együttes koncertje

V vrtcu smo se seznanjali s hrano in pijačo

Čebelnice v Sakalovcih

Seznani smo se s priborom
na mizi. Poimenovali smo
krožnik, žlico, vilico, nož in
kozarec. Na slikovnih karticah
smo si ogledali različno
hrano in pijačo. Razvrščali
smo slikice hrane in pijače, in
sicer tako, da smo hrano po-
ložili na krožnik, pijačo pa na
kozarec. Nato smo ugotavljali,
da hrano s krožnika jemo, pi-
jačo s kozarca pa pijemo. Igra-
li smo se igro Lisica, kaj rada
ješ z lutko lisico iz papirja, pa
tudi zunaj kot gibalno igro.
Vzgojiteljica asistentka

Romana Trafela

Zveza Slovencev na Madžarskem
in Državna slovenska samouprava
Vas lepau zoveta na predstavitev
knjige o župniki Janoši Kúhari

LOJZE KOZAR ml.: V IMENI OČÉ

stera bau v nedelo, 20. junija 2021,
po sveti meši, ob 8.15 vóri,
stero ta darúvala domanji
župnik Tibor Tóth pa
generalni vikar Lojze Kozar ml.
v katoliški cerkvi
na Gorenjom Seniki.

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska
Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna
slovenska samouprava, Urad
predsednika vlade, oddelek za
narodnosti, Zveza Slovencev na
Madžarskem in Urad vlade RS za
Slovence v zamejstvu in po svetu.
Naročnina: za Madžarsko letno
2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR.
Za ostale države 52 EUR ali
52 USD.
Številka bančnega računa: HU75
11747068 20019127 00000000.
SWIFT koda: OTPVHUHB